

„BEGIN”

ONLANGS VERSCHIEEN ER IN DUITSCHLAND een boek met den sprekenden titel van: „Jeugd zegt, zóó zijn wij.” Onwillekeurig zal, wie Diet Kramers „Begin”*) leest, aan den titel van dat Duitsche boek moeten terugdenken. Ook in „Begin” is er een jeugd, die zegt: „Zóó zijn wij nu; verward en richtingloos en bezitloos; maar met een verlangen naar een eendelige klaarheid, naar een eerlijk en eenvoudig nieuw begin.”

In dezen eersten roman van Diet Kramer ontroert je de gróóte eerlijkheid, waarmee alles uitgeschreven is. Zij heeft het innerlijkste van een generatie der jongeren blootgelegd, zóó open, zóó zonder eenig terughouden, dat vele ouders wellicht met wonderlijke herkenning zullen gezegd hebben: „Maar dat zijn ónze kinderen.” En misschien hebben ze er in gedachten bijgevoegd: „Het staat zoo ver van ons af, dat jonge geslacht van tegenwoordig, wij begrijpen zoo weinig van hen; maar dit boek heeft ons veel duidelijk gemaakt.”

Toch brengt de bespreking van „Begin” eigenaardige moeilijkheden mee. Diet Kramer is medewerkster aan het *Christelijke* maandblad „De Jonge Vrouw”, en het boek van Risseeuw, waarin de *Christelijke* schrijvers van onzen tijd behandeld worden, plaatst haar onder de jongeren daarvan.

Zulk een introductie doet — het kan niet anders — een roman in *Christelijken* geest verwachten. En dat is „Begin” zeer beslist niet. In de milieuteekening niet, èn niet in vele beschouwingen, die het geeft.

Ruth en Elsa, samenwonend in een eigen flat, zijn moderne jonge meisjes. Ze zijn deel van het geslacht, dat opgroeide in de zeven vette jaren van economischen voorspoed en van de „bevrijding” der vrouw. Ze zijn het nieuwe type meisje met veel diploma’s, een goed gesalarieerde baan, een onafhankelijk leventje in eigen home, met veel vrienden, dure cigarettens, parfum, bridgepartijen en fuisen, whiskey-soda’s en cocktails.

Absoluut ongebonden staan ze in het leven. Er is geen band aan het voorgeslacht. Hoe zou het kunnen? De ouders zijn óf dood óf gescheiden óf bezig aan een uitstapje op huwelijksgebied!

Er is geen band aan een leidende wereldbeschouwing. Ruth zegt het zelf: „Je liep niet te zingen onder banieren: wij zijn de jonge garde van le bourgeoisie satisfait! Je hoorde niet tot Katholieke of andere jongeren. Je was geen lid van een federatie, van een V. C. S. B., van een N. C. S. V. Je hoorde niet tot de jonge mannen en jonge vrouwen, die je soms Zondags uit de Nieuwe Kerk zag komen... een protestantschen jeugdendienst. Je hoorde ook niet tot het jonge intellectueelend, dat weinig zorg aan kleeren besteedde, de volksconcerten bezocht... en opnieuw idealen had.”

Er is geen band aan de toekomst. „Ach wat!... vroeger hadden de menschen van die vergulde illusies: Liefde... kindervreugde... Maar kinderen... nee, ik wil geen kinderen.”

Zoo staan ze dan in dit leven, deze jonge menschen: los van alles, alleen met zichzelf. Er zijn geen plichten voor anderen, er is geen doel waarvoor. Er is alleen maar het heden en het ik. Geen wonder dan ook, dat de dagen gevuld worden met allerlei dingen, die voor dat „ik” aangenaam zijn en die elk „heden” maken tot een feestelijk iets. Het heeft allen schijn, dat het

leven pas begint na den kantoortijd, als de vrienden komen oploopen, als de pathéfoon z’n liedjes draait, als men de danspartijtjes organiseert of de flirtsport beoefent...

Dit alles en zooveel meer staat zóó ver af van het Christelijk milieu, dat men alleen al daarom het boek niet graag in de handen van onze jonge menschen zal zien. Velen, vooral op het land, kennen dit leven niet. Maar door de natuurlijke ongedwongenheid, waarmee de schrijfster alles vertelt, gaat er een suggestieve werking van uit, die voor veel jongeren een groote bekoring zal hebben, — het woord bekoring dan genomen in z’n gewone èn in z’n Roomsche beteekenis van verleiding.

Maar — al is het geen boek voor de jongeren, voor de ouderen zal het stellig goed zijn het te lezen. Vooral voor die ouders, die hun kinderen van huis moeten laten gaan. Misschien kunnen moeders met haar opgroeiende dochters het samen lezen en bespreken.

Want werkelijk, je moet van Ruth houden, dat eerlijke, dappere, zoekende kind. Ruth wil genieten haar leven, o zeker, evengoed als de anderen. Maar dan op haar eigen manier. En dat is, zooals ze het een solliciteerend kantoorkind hoort zeggen: „Alles in het fatsoenlijke dan altijd.” Prachtig is haar houding, wanneer ze haar chef, die meer vraagt dan haar arbeidskracht, een slag recht in z’n gezicht geeft. Natuurlijk kost het haar haar betrekking. Maar ze wil baas blijven over zichzelf. „Weerbaar” — Ruths geliefde woord.

Vroeger, ach ja, toen ze nog zeventien, achttien was, droomde ze óók van liefde, met een groote L. „Je wist er geen woord voor; het groote noemde je het. Het was je eenige geloof, je eenige overtuiging, het eenige, waar je steun aan had. Toen schopte iemand het ondersteboven. Je zag de leugen. Er veranderde iets in je. Het hindert niet. Het maakt je grimmiger, het maakt je weerbaarder.”

Toen heeft Ruth dan ook haar gevoel, haar sentiment begraven. Zelf karakteriseert ze haar levenshouding met deze woorden: „Ik heb me bewust en beslist in een levensstijl gedwongen... Ik dacht: er is maar één ding, de weg van nuchter verstand. Je lichaam en je verstand, dat zijn de dingen, die je klaar en sterk en weerbaar moesten maken. Als er soms iets anders kwam, iets, dat naar gevoel zweemde, heb ik getracht het te vergeten, weg te duwen. Met een lach en een spottend woord. Alles moest hard en glashelder zijn... sportief, zonder sentiment.”

Geven deze woorden niet den sleutel tot de levenshouding van vele jonge menschen? Waaraan de ouderen zich zoo kunnen stooten, omdat ze zoo cynisch zijn, zoo koud, zoo vreeselijk egocentrisch, zoo heelemaal zonder spontane hartelijkheid?

Maar — laten we niet te hard veroordeelen. Als je behoort tot degenen „die geen geloof en geen God hebben,” die dus enkel maar bezitten het leven, dat voor oogen is, moet je dan niet teleurgesteld worden en je weerbaar maken om tegen de ontuchtelingen op te tornen?

Van het huwelijk, dat groote Godsgeven, kennen ze niet dan de caricatuur. En is er iets anders, waaraan ze zich vast kunnen houden? „De maatschappij is bezopen, Ruthje,” zegt Gerard Lastman, als hij z’n ontslag gekregen heeft. En op het dansavondje bij Elsa’s broer verkondigt Ben Witsen het volgende: „Er zitten fouten in het heele systeem... fouten in alles. En het is niet alleen van na den oorlog. Als je er soms even bij stilstaat... als je ziet in wat een rommel de lui

*) Uitgave van Uitg. Mij. Holland, Amsterdam.

LANDELIJKE IDYLLE

Naar een schilderij van Prof. Jul. Bergmann

ons laten stikken en zelf kalm doodgaan! Ja, het zijn de lui van veertig, van vijftig en ouder, die zich nu suf zitten te piekeren om er nog wat van te maken, maar *wij* zijn de eerste, die onze beste jaren in dezen tijd zien verpesten... zij hebben nog een goeien tijd gehad... de kans. Nou krijg je geen kans meer."

Langzamerhand gaan Ruths oogen open voor de leegheid, de doelloosheid van het bestaan, dat zij met de anderen leidt. Van grooten invloed is daarbij Steven, de jonge zee-officier met z'n onmoderne, gezondere ideeën. Die niet houdt van de moderne meisjes met haar cynische, gevatte en hooghartige woorden. Hij laat Ruth in zichzelf ontdekken haar vrouw-zijn.

Het is nog een lange weg voor de moderne Ruth om te komen tot het standpunt van den onmodernen Steven. Maar Ceciel Halbertsma helpt haar er overheen op den avond, als ze haar verloving (hoe ouderwetsch!) met Ben Witsen vertelt.

Wonderlijke woorden zegt Ceciel dan in den kring, die beter vertrouwd is met het gaan samenwonen zonder wettelijken band, dan met officieele huwelijken.

"Als je merkt, dat je zoo goed als alles voor elkaar beteekent, dan is een huwelijk toch nóg steeds de eenvoudigste oplossing. Jullie weten, dat we allebei geen schitterend voorbeeld gehad hebben. We zullen een heel eigen weg moeten gaan. Zooals je oude lui het begonnen zijn, was het fout. Goed, daar zet je een streep door... zoo moet het met óns niet gaan, denk je, en je zoekt een basis. Er is toch maar één basis. Heel diep en heel rustig van elkaar houden en een groot vertrouwen hebben. We willen gelukkig blijven. Dat willen we heel bewust. Als je allebei paraat bent en je wilt vechten voor je geluk, dan heb je veel voor. Waakzaam zijn is alles, waar of niet? En dan... je moet de consequenties aanvaarden, Ruth... wat jij? Een huishouden is een huishouden. En als je kinderen hebt..."

Iemand lacht Ceciel uit, als ze dit laatste zegt. Maar onverstoord gaat Ceciel voort:

"Nee, ik heb ook nooit gedacht, dat ik kinderen zou *willen*. Eigenlijk heb ik er heelemáál nooit aan gedacht. Maar als je, zooals ik, jong door niets anders dan ellende gegaan bent en je vindt dan later, véél later, den mensch van wien je op de goede manier houdt, dan heb je het gevoel, alsof 't je plicht is een paar sterke, flinke kinderen op de wereld te zetten en ze een bende warmte in hun hart te geven en een boel kracht in hun knuisten. Dan wil je hún geven, wat je zelf hebt gemist."

Zoo vindt Ceciel haar nieuwe begin, bij het huwelijk. Nog even, dan volgt Ruth haar voorbeeld. Ruth en Steven. Zij ook vangen het nieuwe begin aan, dat zoo oud is als de menschheid.

Er is iets verblijdends in, dat een roman, die zoo absoluut buiten het Christelijke leven staat, in het eind zoo positief kiest voor het huwelijk in z'n Bijbelschen vorm. Wij kunnen niet dankbaar genoeg daarvoor zijn. Maar — of dit „Begin" voldoende zal zijn, om alle vragen van het menschenhart tot rust te brengen? Wat dan de velen, die nóóit zullen trouwen? En als de dood de liefde teniet doet?

Er is geen ander nieuw „Begin," voor Ruth niet, voor niemand, dan bij het kruis van Golgotha. Slechts wie zijn geslagen en vragend hart bij Christus brengt, Hem aanvaardt als Verzoener en Middelaar, zal een waarachtig nieuw begin kunnen maken, omdat Hij in waarheid alle dingen nieuw maakt voor ons.

W. CR.—D. V.

TIJDGENOOTEN VAN WILLEM VAN ORANJE

PHILIPS II

ER GLIJDT EEN GRIJNS VAN GENOEGEN over het gelaat van den koning.

Zooeven is de koerier uit de Nederlanden aangekomen op het Escuriaal — het klooster-paleis van Philips, gebouwd in den vorm van een rooster ter herinnering aan den heiligen Laurentius, op wiens sterfdag de slag bij St Quentin werd gewonnen.

De man had zijn paard half dood gereden en daarvoor was een bijzondere reden, want Parma had hem tot buitengewonen spoed aangemaand.

Nimmer toch kwam er een bericht uit de Nederlanden, dat den koning zoo goed deed, als de tijding, die hij zooeven ontving.

Het is n.l. aan Balthasar Gerard gelukt, Prins Willem van Oranje te dooden.

Nu lacht Philips — de man, die nooit lachte.

En als Granvelle, de kwade genius des konings, diens kabinet binnentreedt, vraagt Philips hem: „Wat dunkt u nu van de zaak der Nederlanden, nu Willem dood is?"

„Met hem valt zijn werk!"

„Zoudt ge het denken?"

„Zeer beslist; niemand in de Nederlanden is bekwaam de leiding van den opstand voort te zetten. De verslagenheid is groot, hulp van buiten komt er niet en Parma wint hand over hand..."

De koning zwijgt.

Deze gedachte is zoo machtig, dat hij ze niet dadelijk in zijn bekrompen verstand kan verwerken.

Eindelijk dan toch het doel bereikt.

Want Willem van Oranje is altijd de groote tegenstander geweest, dat staat bij Philips vast. Hier in dit zelfde kabinet hebben de koning en Granvelle de lijst van door Alva gevangen genomen edelen doorgezien.

„Willem staat er niet op," heeft Philips gezegd en Granvelle heeft geantwoord: „Dan heeft Alva niets gevangen!"

Dat was in 1568.

Reeds jaren was Oranje toen 's konings tegenstander geweest. Tenminste, zóó had Philips de zaak beschouwd, Met Oranje stond het anders. Die verklaarde oprecht, bij monde van het Wilhelmus:

Den Koning van Hispanje

Heb ik altijd geëerd.

't Ging bij Oranje niet tegen den koning, maar tegen 's konings dienaren: Granvelle, Alva en anderen, die de Nederlanden tiranniseerden en te gronde richtten.

Hier, met de mare van 's Prinsen dood in de hand, gaat het conflict tusschen hem en Oranje nog eens in vogelvlucht aan z'n geest voorbij.

Oranje was oorspronkelijk toch een trouw dienaar. Hij, de zuinige Philips, had meermalen vreemde gezanten naar de gastvrije woning van Oranje geloodst. Maar toen hij met Oranje als geleider Antwerpen bezocht, werd deze meer door het volk toegejuicht, dan de keizerszoon.

Dat had kwaad bloed gezet bij Philips.

Hij haatte dat volk van kuipers en kaasmakers, het was er om hém, en naar Keizer Karels raad heeft hij tot nu toe z'n absolute macht over dat volk willen handhaven en den katholieken godsdienst.

Daarbij is Granvelle zijn trouwe medewerker geweest. Doch deze schrandere man, die niets anders beoogde, dan de grootheid van zijn koning, moest wijken voor Guillaume le Taciturne, Willem den Zwijger.

Toen de tijding van den Beeldenstorm hier in dit